

EMSAGS Project: Lancering milieuverantwoorde demonstratiesite

‘Een belangrijke stap naar kwikvrije goudwinning’

De officiële lancering van een ‘demonstratiesite’ voor kwikvrije kleinschalige goudwinning heeft plaatsgevonden te Compagniekreek, in het district Brokopondo. Ook vond de officiële opening plaats van het Mining Training and Extension Center (MTEC) te Brownsweg. Via het MTEC zullen kleinschalige goudmijnwerkers nieuwe, milieuvriendelijke technologie worden bijgebracht. Ook zullen van daaruit diensten worden aangeboden aan de lokale gemeenschap op het gebied van onderwijs, telecommunicatie, marktinformatie en gezondheid.

“Dit is een belangrijke stap naar kwikvrij mijnen in Suriname. Het is belangrijk dat mensen beseffen dat met geduld en een beetje investering, we in feite meer goud kunnen winnen. Maar het belangrijkste is dat het milieu niet wordt verstoord zoals nu het geval is.”

Woorden van minister Marciano Dasai van Ruimtelijke Ordening en Milieu (ROM) tijdens de officiële opening – op vrijdag 19 april 2024 – van de ‘demonstratiesite’ voor kwikvrije kleinschalige goudwinning te Compagniekreek, in district Brokopondo. Na zijn toespraak verricht Dasai de opening door het symbolisch starten van een *shaking table*, als onderdeel van het kwikvrije systeem.

De demonstratie en toelichting wordt gedaan door Johannes Abielie, de Surinaamse coördinator van de Alliance for Responsible Mining (ARM). Hij wordt omringd door journalisten en hoogwaardigheidsbekleders. Onder hen ook minister Gracia Emanuels van Regionale Ontwikkeling en Sport (als plaatsvervangend minister van Natuurlijke Hulpbronnen), de Franse ambassadeur Nicolas de Bouillane de Lacoste en Berdi Berdiyev, de adjunct resident-vertegenwoordiger van de UNDP.

Abielie praat zo luid mogelijk uit boven het ronkende diesegeluid van de crusher, die voor het moment slechts op halve kracht draait. “Dit zal een enorme vooruitgang betekenen voor onze jongens maar nog belangrijker voor ons milieu.” Met ‘enorme vooruitgang’ doelt Abielie op de efficiëntie en het hoge economische rendement van dit milieuvriendelijke systeem.

Er zijn eerder al monsters van ‘restafval’ gestuurd naar het laboratorium. De resultaten zijn positief en tonen aan dat de winningsopbrengst (*recovery*) uit het ertshoudend materiaal aanzienlijk meer is dan bij het conventionele systeem met kwik. “Het recoverypercentage is afhankelijk van verschillende factoren, zoals het bodemsysteem. Het zal dus niet voor alle gebieden hetzelfde zijn”, licht Abielie toe.

Winst milieu

Dat betekent ook enorme winst voor het milieu, want er zal niet langer sprake zijn van ernstige kwikvervuiling. Dat is te danken aan de ‘iCon’-centrifuge, als onderdeel van het kwikvrije systeem. Deze ‘individual concentrator’ is speciaal op maat ontworpen voor kleinschalige goudwinners.

De iCon-centrifuge kan bodemmateriaal verwerken met een korrelgrootte van 2,5 millimeter. Door zijn enorm hoge rotatie ontstaat een kunstmatige zwaartekracht. In combinatie met geïnjecteerd water en een vernuft scheidingssysteem belandt de fijnkorrelige, maar relatief zwaardere goudbevattende slib via fijnmazige groeven op de bodem van de centrifugetrommel. Het restafval vindt zijn weg via een afvoerbuis naar een aparte uitwendige opvangbak.

Met de shaking table, die trillend horizontaal heen en weer schudt, worden uiteindelijk vrijwel alle gouddeeltjes gescheiden van het gecentrifugeerde slib. Ook hier is een samenspel van water en zwaartekracht. Terwijl de relatief zwaardere gouddeeltjes tijdens het losschudden weg zinken in de groeven, over de lengte van de shaking table, drijven lichtere onbruikbare restdeeltjes mee met het speelwater naar de afvalbak.

Lagere productiekosten

Vanwege het hoge winningspercentage hoeft het ertshoudend materiaal niet voor een tweede maal omgewoeld te worden met de graafmachine, zoals het geval is bij de huidige winningsmethode met kwik. Ook de overheadkosten liggen lager omdat het systeem minder machines gebruikt, waardoor minder werkers nodig zijn. Dat betekent een flinke besparing op brandstof, arbeidsuren en daarmee op de productiekosten. “Dus je wint meer goud en maakt minder kosten. Dat is een enorme vooruitgang in de winstgevendheid”, aldus Abielie.

De iCon-concentrator en de shaking table werken met ‘relatief schoon’ water. Dat betekent dat het zanderige speelwater eerst gefilterd moet worden of een aparte waterput aangelegd. “Dat zijn aanpassingen die erbij komen kijken. Maar de voordelen en vooral de potentie zijn enorm”, verzekert Abielie. Maar om die optimaal te kunnen benutten, vergt het de nodige kennis van deze kwikvrije technologie. Met dat doel is de demonstratiesite te Compagniekreek opgezet; kleinschalige goudzoekers kunnen hier praktijkkennis opdoen.

Een van de grootste uitdagingen voor Suriname is de juiste balans vinden tussen economische activiteiten en milieubehoud. EMSAGS staat voor *Improving Environmental Management in the Mining Sector of Suriname, with Emphasis on Artisanal and Small-Scale Gold Mining*. “Het EMSAGS Project beoogt een meer verantwoorde manier van mijnen in de kleinschalige goudsector te realiseren”, licht projectcoördinator Sandra Bihari toe. “Om zo de negatieve effecten op de biodiversiteit, bossen, water en lokale gemeen-

schappen te verminderen. En tegelijkertijd ook de uitstoot van broeikasgassen te reduceren.”

Wereldwijd is de kleinschalige goudsector de grootste veroorzaker van kwikvervuiling. In Suriname, waar tussen de 20.000 en 35.000 kleinschalige gouddelvers actief zijn, wordt voor elk gewonnen kilogram goud ongeveer twee tot drie kilogram kwik gebruikt. De hoeveelheid kwik die jaarlijks wordt gebruikt is geschat op ruim 78.000 kilogram. Daarnaast is deze sector in Suriname veruit ook de grootste veroorzaker van ontbossing. En dat allemaal heeft vernietigende gevolgen voor de biodiversiteit.

Internationale samenwerking

Zo hebben Franse wetenschappers in 2022 de alarmbel geluid over de ‘catastrofale aantasting’ van de biodiversiteit van de Marowijne door goudwinningslocaties aan beide riviervijzen. Daarom is ook internationale samenwerking van groot belang bij het tegengaan van grootschalige kwikvervuiling. In dit licht is door het EMSAGS Project bij de opzet van de demonstratiesite een samenwerking aangegaan met WWF Guianas.

Deze samenwerking is voor WWF Guianas tevens onderdeel van een ‘bredere’ Mercury Phase Out Project (Kwikuitfaseringsproject), gefinancierd door de French Facility for Global Environment’ (FFEM), het Franse milieufonds voor ontwikkelingslanden. Met zijn aanwezigheid te Compagniekreek ondersteunt de Franse ambassadeur het belang van internationale samenwerking op dit vlak.

“Je kunt het ook niet alleen”, zegt Juliette Pawirosonto, finance en operations manager van WWF Guianas in Suriname. “Veel van ons projecten voeren we uit in partnerschap met andere organisaties, ngo’s of lokale organisaties. We zijn blij met de vooruitgang die is geboekt. Het gaat moeizaam maar we kunnen niet lijdzzaam toekijken. Met kleine stappen zijn we daarom ook blij en we hopen dat het tot iets groots gaat leiden.”

Mining Training and Extension Centers – MTEC’s

Minister Dasai benadrukt dat het milieu en de biodiversiteit zo veel mogelijk beschermd moeten worden door het maken en uitvoeren van ‘duurzaam en verantwoordelijk beleid’. Hij ziet technologische innovatie als een ‘krachtig hulpmiddel’ daartoe. Dat betekent dat kleinschalige goudzoekers ook nieuwe duurzame technologieën bijgebracht moeten worden.

Daarom is tegelijk met de demonstratiesite ook de Mining Training and Extension Center (MTEC) officieel geopend te Brownsweg, als wezenlijk onderdeel van het EMSAGS Project. Het MTEC is een innovatieve benadering waarbij eerdere hordes bij het overdragen van nieuwe technologie aan kleinschalige mijnwerkers worden omzeild. Binnenkort zal ook in Snesi Kondre, aan de Marowijnerivier, in het oosten van het land, een MTEC worden opgezet.

Het leeuwendeel van kleinschalige goudzoekers opereert illegaal. Desondanks worden de MTEC’s opgezet vanuit de visie van ‘toenadering en serviceverlening’ in plaats van de nadruk op handhaving. Bij de MTEC’s kunnen mijnwerkers aankloppen voor training en kennis over milieuverantwoord mijnen. “Met het

MTEC wordt de mogelijkheid gecreëerd om milieuvriendelijke mijnbouwtechnieken te introduceren in de sector”, aldus minister Dasai.

Maar de MTEC’s zullen meer dan dat bieden, want ‘extension’ staat voor ‘uitbreiding van diensten’ (zie kader). Ze zullen niet alleen een ontmoetingsplaats worden waar goudzoekers samenkomen en ‘ownership’ wordt bijgebracht. Het MTEC-model is een unieke benadering voor de regio; het centrum zal fungeren als een one-stop-shop voor training, technische ondersteuning en het verschaffen van sociale diensten aan kleinschalige gouddelvers en lokale gemeenschappen. “Dit moet leiden tot awareness, kennis en uiteindelijk acceptatie en toepassing van milieuverantwoorde methoden bij de goudwinning”, voegt projectcoördinator Sandra Bihari toe.

Belangrijke mijlpalen

Bihari bestempelt de lancering van het MTEC en de demonstratiesite te Compagniekreek als belangrijke mijlpalen binnen het EMSAGS Project. “Milieuverantwoorde mijnbouwtechnologieën en methoden zoals bij de demonstratiesite worden via een aanpak van leren-door-doen uitgedragen. Daarnaast worden sociale en milieueffecten van het project op de lokale gemeenschappen gemonitord. Daarom is samenwerking met lokale goudmijnbouwers en ondersteuning van de lokale gemeenschap cruciaal.”

Kapitein Michel Pina van Compagniekreek, die als lokale traditionele gezagsdrager het beheer heeft over het werkgebied, is zelf ook gouddelver. Hij juicht het project met de kennisoverdracht van de nieuwe technologie toe. “Ik ben blij dat de overheid deze kennis naar ons brengt, want vanuit de stad wordt ons verweten dat we met kwik werken. Laten we niet naar één kant de vinger wijzen maar naar ons allen, zodat we samen iets nieuws kunnen opbouwen.”

Pina is positief gestemd en verwacht dat het kwikvrije systeem breed zal aanslaan. “Wij houden van dit project, ik weet zeker dat iedereen van dit project zal houden. Het moet niet beperkt blijven tot alleen Compagniekreek.” ARM-coördinator Abielie: “Ook voor ons is het systeem nieuw en we moeten het verder verfijnen, maar het is een heel groot begin. Het mijnen moet hoe dan ook verantwoordelijker gebeuren, want we hebben het milieu te leen en er komen ook generaties na ons.”.-.

VOORBEELD VAN SOCIALE DIENSTVERLENING VIA HET MTEC

In 2022 werd onder coördinatie van de Project Management Unit (PMU) van het EMSAGS Project een genderbeoordeling uitgevoerd in Compagniekreek, Krabudoin en Brownsweg in Brokopondo. Hieruit kwam naar voren dat er behoefte is aan meer informatie over gezinsplanning, voorlichting over seksueel overdraagbare aandoeningen en gezondheidsdiensten. De vrouwen vroegen specifiek om anticonceptie en uitstrijkjes, diensten die lokaal niet beschikbaar zijn.

In dit verband is de PMU een samenwerking aangegaan met Stichting Lobi Health Centre voor het leveren van seksuele en reproductieve gezondheidszorg en informatie voor vrouwen van de gemeenschappen Compagniekreek en Brownsweg. De eerste sessie vond plaats in maart 2024 in het MTEC-gebouw van Brownsweg. Als follow-up was eind april, op een zaterdag, Stichting Lobi Health Centre aanwezig bij de MTEC te Brownsweg en hebben circa 30 vrouwen gebruik kunnen maken van de geboden diensten. Meerdere follow-upsessies en andere diensten zullen gedurende het jaar plaatsvinden.

“Ik vond de sessie educatief. Ik heb zoveel gehoord dat ik nog nooit heb gehoord over seksuele en reproductieve gezondheid” zegt mevrouw Leidsman (44) uit het dorp Nieuw-Ganzee over de eerste follow-upsessie. Zo ook mevrouw Burger (48) uit Compagniekreek: “Soms hebben we taboes als het gaat om seksuele en reproductieve gezondheid, maar ik voelde me vrij om zoveel mogelijk vragen te stellen. Dat heb ik gedaan. Ik kijk uit naar het doen van de tests.”.-.

